

Vrije Universiteit.

Waar zelfs van Gereformeerde zijde ten onzent vaak zoo schamper en bitter op de Vrije Universiteit gesmaald wordt, zij het ons vergund, aan onze lezers een oordeel over die Universiteit uit den vreemde voor te leggen.

We lezen namelijk in de *Reform. Kirchenzeitung* van 24 November jl. dit:

»De Vrije Universiteit telt thans 14 Literatoren, 14 Juristen en 66 Theologen. Hoon en spot zijn van den aanbeginne rijkelijk over deze stichting uitgegaten, ernstige crisissen heeft ze zelfs onder de Professoren doorgemaakt, maar trots deze vijandschap en in weerwil van deze tegenspoeden, heeft de zaadkorrel, die voor nu 15 jaren aan de aarde werd tevertoetruwd, wortelvezelen uitgeschoten tot heil van Kerk en Staat in de Nederlanden. Te midden van de zelfs in Duitschland ongekende verwildering van de Staatskerk, die u twijfelen doet of ge in 't geheel nog wel van een Evangelische, laat staan van een Gereformeerde, Staatskerk in Holland spreken kunt, doet het weldadig aan, als men den blik slaan mag op deze uit den nood geboren hoogeschool. Bij ons in Duitschland moeten de theologen, helaas, hun zwaarden nog bij de Philistijnen laten scherpen, maar dit is voor onze broeders in Holland niet meer noodig. Zij bezitten te Amsterdam een werkplaats, waar voor Kerk, School en Staat mannen gevormd worden, die straks in staat zullen blijken, om het volk in zijn strijd tegen het Liberalisme tot leidlieden te dienen. Welke geest er de Hoogleraren bezield, toont de redevoering, die de hoogleraar in de rechtsgeleerdheid, Mr. Fabius, dit jaar bij de overdracht van het rectoraat gehouden heeft. Zijn onderwerp was: *Zonde en Recht*. De redeenaar eindigde met deze woorden: »Eenmaal zal ook hieraan een einde komen. Als de grens der gemeene genade is bereikt. Dan zal ook de Overheid zelve wegvallen, en zal God alles in allen wezen. Geen Staatsvergoding dus. Ons oog is op nog heerlijker toestand gericht.

Dan houdt alles op wat met de zonde in verband staat. De behoefte aan eenige uitwendige wet zal dan niet meer bestaan. Dan zal geen menselijke vertolking van de ordeningen Gods meer noodig zijn. Met ongedekten aangezicht zal de heerlijkheid Gods worden aanschouwd. Dan zal het weder zijn, gelijk het eenmaal was, en Donoso Cortes aldus beschrijft: »Lorsqu'il sortit des mains de son Créateur, l'homme entendait le bien, et l'entendait il le voulait, et le voulait il le faisait, et faisant le bien qu'il voulait de sa volonté, qu'il entendait de son entendement, il était libre». Dan zal geen wolvenfloers meer het gezicht beperken; het verstand niet meer verdrukt worden; de wil niet meer gekweld worden. Dan zal geen onderdrukking meer wezen; geen vijandschap. Oordeel zal niet meer zijn: het rijk des vredes zal heerlijk bloeien. »splitting in states en talen zal ophouden. Lit alle natien en alle tongen zullen de verlossers met eenen mond aanheffen: het lied ter eere van het Lam. Dan zal alle onrecht voorbij, alle onrecht gewroken zijn; ook het onrecht, dat hier straffeloos bleef; ook het onrecht dergenen, die geroepen waren het recht te beschermen. Dan zal het voor aller oogen duidelijk worden, dat recht en dwang niet onafscheidbaar zijn. Het recht zal zonder dwang schitteren in den rijkelijken luister. Dan zal het zich openbaren, niet naar den gezonden toestand van het heden, maar het zal passen bij den staat der volmaakte rechtvaardigen. Het recht Gods zal dan wezen het voorwerp van liefde en lof. Het recht Gods, waarin plaats is voor de rechtvaardiging van zondaars, zonder dat aan Gods volstrekten eisch iets wordt afgedaan. Door dat mysterie, waarin de engelen begeerig waren in te zien, en het welk geopenbaard is in de volheid des tijds. Door het Lam, dat geslacht is; dat aan Gods recht voldoet; Wien toekomt eeuwige aanbidding en dankzegging; en aan wiens voeten alle kronen zullen worden neergeworpen.

In den beginne schiep God den hemel en de aarde. En God zag al wat Hij gemaakt had, en ziet, het was zeer goed. Maar de zonde sloop in, en het onrecht brak door. Toch hield Gods recht stand en bleef zijn wil alleen recht. »Uw wil geschiedt, gelijk in den hemel, alsoo ook op de aarde,» is de bede, door den Heiland zelf den zijnen in den mond gelegd. En zoo zal het ook eenmaal wezen. Het onrecht zal worden weggedaan; de hemelen, die nu zijn, en de aarde zijn door het Woord Gods als een schat weggelegd, en worden ten vure bewaard tegen den dag des oordeels en der verderving der goddelooze menschen» (3 Petr. 3: 7). »Maar wij verwachten, naar zijne belofte, nieuwe hemelen en eene nieuwe aarde, in dewelke gerechtigheid woont.»

»Dere bazuin geeft een helder geluid, bij het hooren waarvan in elk goed Calvinist het hart van vreugde opsprongt. Gelukkig het volk, dat zulke mannen aan zijn spitse mag zien treden.»

Het leestuk der Kerk in de Belijdenis.

Onzerzijds is steeds beweerd en wordt nog onverwakt staande gehouden, dat de belijdenis van den Christus, die nog steeds in de Hervormde Kerk huizen, te kort doen aan de vere van Christus' Koningschap.

Volgens de *Vaderlander* is het nu juist dit, waarom men ons met »persoonlijke bitterheid» achtervolgt.

Dit hadden we niet mogen zeggen, en een meer Christelijke gedraglijn te onzen opzichte kunnen de mannen van dat blad

niet volgen, tenzij dit eerst door ons herroepen wurde.

Dit nu verklaren we ons alleen daaruit, dat deze heeren »de Kerk» en »het Kerkelijke» als een puur uitwendige, menselijke zaak beschouwen, die met het geestelijke, met de eere van den Christus en dus ook met de kroon zijner heerlijkheid niets te maken heeft.

Immers ware dit zoo, dan liet het zich zeer goed denken, dat de vraag hoe het in onze Kerk toegaat, onze conscientie niet raakte, en op zichzelf niets met onzen eerbied en onze liefde voor Christus te maken had.

En als dan een ander, die de Kerk anders wilde inrichten dan ik zelf, mij deswege kwam aanklagen, dat ik in eerbied en liefde voor mijn Heiland te kort schoot, dan zou dat metterdaad ergerlijk zijn, en iets waartegen ik mij terecht zou verzetten.

De vraag ten principale komt dus hierop neer: Is het waar, is het juist gezien, dat de instelling en inrichting van de Kerk op aarde iets louter uitwendigs en menselijks is, en alzoo niets uitstaande heeft met de ordinantien of de eere van den Christus, of wilt ge met de kroon van den over ons gezalfden Koning.

En deze vraag nu willen we voor ditmaal alleen beantwoorden, met een verwijzing naar onze Formulieren van eenigheid.

In deze Belijdenis toch wordt in niet minder dan negen artikelen van de Kerk gehandeld.

In art. 27 van de Kerk in het gemeen.

In art. 28 van de verplichting waaronder de geloovigen staan, om zich bij de ware Kerk te voegen.

In art. 29 van het onderscheid tusschen de ware en de valsche Kerk.

In art. 30 van de regering der Kerk.

In art. 31 van de ambtsdragers der Kerk.

In art. 32 van de kerkelijke tucht.

In art. 33—35 van de Sacramentsbediening.

In art. 36 van de verplichting der Overheid ten opzichte der Kerk.

Van welke Kerk nu handelen deze artikelen?

Van de onzichtbare of van de zichtbare Kerk?

Hierop nu luidt het stellige antwoord: Van de zichtbare. Dit blijkt uit de regering der Kerk; uit de onderscheiding tusschen de ware en valsche Kerk, die bij de onzichtbare ondenkbaar is; uit de ambten; uit de tucht; en uit de Sacramentsbediening, die immers ategader op de zichtbare Kerk slaan.

Wordt nu dit alles in de Belijdenis ingevlochten, zoo blijkt hieruit, dat onze vaders den dit alles beschouwd hebben, als recht streeks met het geloof saamhangende, en met den Christus als Hoofd der Kerk in verband staande.

En nu kan de *Vaderlander* zeer zeker dit alles verwerpen, en zeggen: Onze vaders hebben zich in dit opzicht glad vergist. Maar wat ze niet zien, is het nu niemand, die aan deze Belijdenis vasthoudt, en wel denken, dat hij de inrichting der zichtbare Kerk beschouwt als iets, waarbij de eere en de kroon van Christus wel terdage in het spel is.

Tegenspraak?

Door den *Senaat der Vrije Universiteit* is, gelijk uit zijn *Publicatie* blijkt, uitgesproken, dat in Art. 2 der Statuten onder »Gereformeerde begijnselen» te verstaan zijn: de begijnselen van het Calvinisme.

Dit beaamt de geachte schrijver, die ons op tegenspraak met ons zelve waant betrapte te hebben, in het minst niet. Hiertegen komt hij in verzet. En om de rechtmatigheid van dit bewijs te sterken, beroept hij zich op wat in ons blad kort na de oprichting der Vrije Universiteit, en zelfs vóór die oprichting, geschreven werd.

Sterk is zulk een beroep op zich zelf zeker niet.

Vijftien jaren geleden, toen de actie in Gereformeerden zin pas begon, en wij allen saam nog aan het begin van den weg stonden, sprak het wel vanzelf, dat nog niemand die rijpheid van oordeel die helderheid van inzicht bezat, die eerst vrucht konden zijn van voortgezette onderzoek en dieper indringende studie.

Stel dus al, dat er nu vijftien jaren geleden, toen we pas in zee staken, eenige uitdrukking door ons gebezigd ware, die van achteren bleek niet scherp belijnd genoeg of min juist gekozen te zijn geweest, dan zou hier nog nimmer tegenspraak uit zijn af te leiden.

Ge zoudt dan met niets te doen hebben, dan met het zeer gewone verschijnsel, dat iemand, die niet stilstaat, maar doorwerkt, verder komt. En niet sterk, maar zwak zou ook de positie zijn van iemand, die u van achteren zeggen kwam: *Thans sta ik, waar gij stondt, toen ge pas begint.*

Toch is er in de zinsdenen, die tegen ons zijn uitgesproken, voor zoover we bij aandachtige lezing kunnen nagaan, geen enkele bevreemdende stelling, die we niet nu nog evenzoo staande houden.

We gaan verder. De geachte schrijver zou, naar het ons voorkomt, zijn beroep op onze woorden zelfs in de pen hebben gehouden, indien zijn oog niet op een enkele zinsnede ware gevallen, maar hij de drie artikelen, waarin die zinsneden voorkomen, in hun geheel had overgelezen.

Dan toch waarborgt ons de eisch der eerlijkheid, dat hij niet zou verzwegen hebben, wat hij nu niet aan zijn lezers mededeelde, en wat nochtans medegedeeld had moeten worden, zouden die lezers met kennis van zaken kunnen oordeelen.

Hun had drieerlei moeten medegedeeld worden.

Ten eerste dat de drie artikelen »Gereformeerde» die in de *Herant* van 13, 20 en

broodnoodig, dat ook de overige deelen van deze openbaring, die ons in Genesis werd geschonken, weer ingedacht worde. De geest moet er in leven, moet er in thuis zijn, moet er vast in staan. De wereld buiten Christus zoekt naar allerlei levensbeschouwing en wereldbeschouwing. Ze glijdt telkens uit, en hoopt telkens den voet weer vast te zetten, d. i. weer een standpunt te vinden, waarvan ze de dingen bezien kan. En die levens- en wereldbeschouwingen wisselen met den dag. Telkens vervangt weer de éene de andere. En radeloos weet men ten leste niet meer waaraan zich vast te houden, en eindigt dan vaak met den uitroep der moedelooheid, dat het ons, menschen, niet gegund is, zekerheid te bezitten, en dat we ons in onze onwetendheid hebben terug te trekken. Maar dit nu juist is het groote voorrecht van de gemeente van Christus, dat zij niet te zoeken en niet te vragen heeft, maar dat haar de dingen van Godswege zijn geopenbaard. Een goed onderleed Christen is steeds met zijn antwoord gereed. Hij twijfelt en hij aarzelt niet meer, maar rust in de hem geschonken openbaring. De wijsgeer zoekt naar een wijsbegeerte, maar een Christen, die Gods Woord kent, heeft zijn wijsbegeerte, heeft zijn filosofie, heeft zijn standpunt, en werpt van dat vaste standpunt op wat achter en om en voor hem ligt een vasten blik. Hier schuilt dan ook het mysterie, waarom eenvoudige Christenmenschen onder landbouwers en werklieden vaak zoo helder zien en zoo rijk ontwikkeld zijn. Zelfs door tegenstanders is vaak de opmerking gemaakt, dat geen boek onzen Bijbel evenaart in geschiedheid om de menschen veelzijdig te ontwikkelen. Wie bij de Schrift is opgevoed heeft zijn wijsbegeerte, kent de wereldhistorie, en heeft op de groote wereldgebeurtenissen een vasten en juiste blik. Er ligt voor hem perspectief in de dingen. Christus en zijn kruis vormen het middenpunt, en alles wat daar achter ligt, loopt op dat middenpunt uit, en alles wat geschiedt wordt door dat kruis verklaard, en al wat hierna te komen staat ligt in dat kruis geprofeeteerd. Maar juist daarom is het dan ook zoo hoognoodig dat de Christenen vaststaan in het uitgangspunt der Schrift, en herokkent het aan de gemeente Gods zoo onberekenbare schade, indien men de verhalen van Gen. 1—5 voor niet authentiek verklaart.

Zelfs is ook hiernede nog niet genoeg gezegd. Dat toch de Christenen zoo ver in de belijdenis der waarheid uiteenloopen, en met zoo afwijkende voorstellingen tegenover elkander staan, is voor een niet gering deel daaraan toe te schrijven, dat ze deze gewichtige hoofdstukken niet allen op dezelfde wijze verstaan. Ook voor de verschillen die de Christenen verdeeld houden, liggen de gebaarten, de oorsprongen in deze eerste hoofdstukken van Genesis. Met name de tegenstelling die tusschen de Roomsche kerk en de Protestantische kerken opkwam, vindt haar oorsprong in de verschillende wijze, waarop men de belijdenis der schepping van den aart naar Gods beeld, de verlossing door de zonde in den mensch, en de verhouding tusschen de natuur en de genade opvat.

En als straks een nieuwe tegenstelling tusschen het Doopersche en het Calvinistische streven opkomt, ligt nogmaals ook voor die tegenstelling de oorsprong in de verschillende wijze, waarop het verhaal van het Paradijs en den val en de wederoprichting van den zondar verstaan wordt. Ja, sterker nog, dat het Gereformeerde leven in de dagen onder vaders zoo veelzijdig bleef, en na 1650 zoo droevig verliep, tot ten leste de stroom geheel verzandde, is voor geen gering deel daaraan te verklaren, dat onze vaders in de eerste hoofdstukken vaststonden, en ze helder lazen, en er den inhoud en de betekenis van doorzagen, en dat men daarentegen later de rijke betekenis van deze hoofdstukken uit het oog verloor, er niet op lette, en er niet mee rekende.

Dit laatste nu geldt met name van de »gemeene genade», die onze vaders gevonden, geleerd en beleiden hebben, en die de latere Gereformeerden geheel veronachtzaamden en verwaarloosden. Zelfs gaen men niet te ver, door te beweren, dat aan de vraag, of dit leestuk van de »gemeene genade» weer met de oude kracht zal opleven de toekomst van de Gereformeerde kerken, en de weeropbloeiing van het Calvinisme hangt. Bijzond. dit leestuk gelijk dusver verwaarloosd, dan zijn de Gereformeerde kerken gedoomd, om zich op te sluiten in een heilsprediking zonder achtergrond en zonder ondergrond, en kunnen ze den weg niet vinden, om weer te midden van den strijd der geesten en van de woelingen der wereld tot een vast uitgangspunt en vast standpunt te geraken. Ze dobberen dan heen en weder, en missen vaste stuur. Mag het daarentegen gelukken, om dat rijke, schoone leestuk weer ingang te doen vinden, en het weer de plaats, die het toekomt, in de overtuiging te laten innemen, dan zal het besef weer algemeen worden, dat men niet waar men staat, en zal met vaste hand weer de verhouding kunnen bepaald worden, waarin men zich geplaatst vindt tegenover het leven der wereld. De twaalf geloofsartikelen handelen nu eenmaal niet alleen van den Verlosser en van den Heiligen Geest, maar beginnen met u te bepalen bij God den Vader, den Almachtige, Schepper der hemelen en der aarde, en wie belijdenis van Gods heilige Drieëldigheid niet zelf haar uitgangspunt, indien ge niet heel uw belijdenis van den Zoon en den Heiligen Geest in God den Vader terugleedt. Heel onze heilsprediking en de prediking der heiligmaking moet daarom in de kerk weer op de prediking van God den Vader, en daarmee op de schepping, en op de herschepping aller dingen teruggaan. Zoo eerst komt er eenheid in uw belijdenis, eenheid in uw standpunt, eenheid in uw overtuiging. En overmits nu de zonde hier breuke sloeg, en

er wederoprichting volgde, en de »gemeene genade» het leestuk is, dat u aanwijst welke toestand daartoe geboren is, kunt ge niet anders dan zwak en aarzelend staan, zoolang het leestuk van de »gemeene genade» niet weer tot helderheid voor u gebracht is. Hoe ge u toch in uw kerk opsluit, ge kunt daarom niet ontkomen aan de noodzakelijkheid, om ook in het midden der wereld te leven. En de verhouding tusschen die beiden, d. i. tusschen kerk en wereld, kunt ge niet helder inzien, zoolang ge in het stuk der »gemeene genade» niet gefundeerd zijt.

»Des berouwens moede.»

Gij hebt mij verlaten, spreekt de Heere, gij zijt achterwaarts gegaan; daarom zal ik mijne hand tegen u uitstrekken en u verderen; ik ben des berouwens moede geworden. Jeremia 13: 6.

In de handelingen van God met Israël houdt de Schrift u, als in een spiegel, de worsteling van »Heeren liefde met uw eigen hart voor oogen.

Ongetwijfeld ook de worsteling, die ook tusschen den Heere en zijn volk wordt uitgesproken. Maar laat derwaarts uw denken nu eens niet afdoelen. Trek uw gedachten eerder op dit éene punt saam: op de worsteling, die nu reeds zoo lange jaren aanhoudt tusschen de barmhertigheden des Heeren en uw eigen ziele. Die worstelingen zijn van Gods zijde reeds begonnen, toen ge als kind voor het eerst tegen beter weten in gezondigd hebt, en die worsteling is doorgestaan al den dag die sinds de zonde zag op- en ondergaan, en ook als die zonde was ondergegaan, hield die worsteling van uw God aan.

Die worsteling was van Gods zijde rusteloos en onafgebroken een trekken, een lokken van Vaderlijke liefde en Goddelijk mededogen, u ter behoudenis; en van uw zijde nu eens een half meegaan, dan een half tegenstaan, straks onaanvaardelijkheid, en in de boose oogenblikken die achter u liggen, een roekeloos en vernietig siondingen tegen de ontfermingen zijner genade.

En juist zooals het hiernede bij u in het klein was, zoo was het bij Israël in het groot. Dezelfde teedere barmhertigheid en hetzelfde weerbarstige menschenhart.

Maar terwijl nu die worsteling tusschen God en uw hart in het verborgene plaats grijpt, wordt nauwelijks uw eigen hulsgevoelen er iets van merken, ja, dat ge het vaak zelf niet bespeurt, is dit bij Israël het verschil, dat de worsteling tusschen God en Israël voor aller oog is uitgebroken, dat de Heere door zijn profeten al de staten en wendingen in die worsteling heeft doen bloot leggen, en dat het breed verhaal van die worstelingen, onder »Heeren bestel» voor zijn kerk is opgetekend, opdat tot aan het einde der eeuwen zijn volk er zich aan spiegelen zou.

Die mannenbroeders nu, die nog geestelijk suften, en sties nog tot geen helder inzicht in die worsteling van God met de zijnen gekomen zijn, hebben daar geen oog voor. Maar wie persoonlijk van zulk worstelen tusschen God en zijn eigen ziele afziet, is er met geestelijke gracie op uit om die worstelingen te leren verstaan.

Want iets daaraan in onbegrijpelijkheid te laten leeren uit wat anderen van dagen u van hun eigen zieleworstelingen weten te vertellen. Maar toch veel rijker is het onderwijs dat God zelf ons daaraan geeft in zijn Woord geset.

Immers in betogen deze broeder of gene zuster ons verhaalt, kan nog vergissing, misverstand, inbeelding en zelfbedrog insluipen. Dat geeft nooit vastheid. De spiegel daarentegen dien God zelf ons voorhoudt, vertoont ons zelf de worstelingen met zijn volk, gelijk Hij die door zijn profeten geopenbaard, en ontfelbaar door zijn eigen Woord verklaard heeft.

En deswege spreekt het ons zoo doordringend toe, als God van zijn Israël, en in Israël van de zijnen klaagt: »Ik ben des berouwens moede!»

Zulk een woord verstaat ge niet, zoolang ge wel leestellig over uw God kunt spreken, maar in het zielkundig spreken met uw God nog een vreemdeling zijt.

Leerstellig, o, we weten het ook wel, dan is uw God onveranderlijk en is er bij Hem geen schaduw van omkeering, en naardien het alles naar zijn eeuwig besluit gaat, is de enkele gedachte dat iets uw God berouwen kan, ongerijmd.

Maar wie den verborgen omgang met zijn God kent, die spreekt zoo koud en onverschillig niet. Hoe zou hij het ook kunnen?

Of is dan het persoonlijke saamleven van zijn God met zijn ziel en van zijn ziel met zijn God ooit iets anders geweest, dan dat die hogste God in nederbuigende onferming zich tot hem, klein en nietig schepel afziet, zich schikte naar zijn geringheid, inging in zijn leven, meesprak in zijn taal, en met den golvend van zijn zieleleven de bewegingen zijner genade op en neder deed gaan?

Ook hij heeft de jaren wel gekend, dat hij nog niets bezat dan een God van verre, een God wiens majestueuse gestalte daar ginder verre op den rotsgrond van de kust der eeuwigheid schitterde, onderwijl zijn arme, zijn gelaagde ziel in het hulkje op de baren met de hooggaande golven omhoog ging, om zijlms met den gebroken golfslag in de diepte weg te zinken.

Maar die dagen dat zijn God hem als een vreemdeling was, zijn voorbij. Die God, die hem eerst van verre stond, is van die kust der eeuwigheid, over de wiegelende baren tot hem gekomen, heeft zich in het scheepje zijner ziel bij hem gevoegd, en hoe hij nu ook gelingend wordt, nu klemt hij in die alingering zich aan den levenden God vast, want hoe wonderbaar het soms schijnt, die God in zijn lankmoedigheden maakt al de bange worstelingen zijner ziel met hem mede.

En neen, nu verandert daarom zijn God niet, want zijn genade blijft altoos dezelfde, en zijn goedertierenheid is tot in der eeuwigheid.

Niet God verandert, maar hij verandert, en dit is het veranderen Gods, dat zijn grondelooze barmhertigheden in al die wisselingen zijner eigen ziel mede op en neder gaan.

Des berouwens moede!

Dit wordt niet van u, maar van uw Vader in de hemelen gezegd.

Uw God berouwenis moede, juist omdat gij des berouwens niet moede wordt.

Een zeggen, dat op het eerste hooren vreemd klinkt, maar dat Gods kind daarom wel verstaat, zoodra hij den moed heeft zijn zondigen weg te overden, en op dien weg dat eindeloos vallen

en weer opstaan overziet, waar een stuk van zijn levenshistorie in opgaat.

Dit komt het duidelijkst uit, zoo ge uw aandacht voor een oogenblik op die éene, bapaalede samenreikt, die hij u altoos vlak voor de deur van uw hart ligt, en u daarom altoos het eerste verrast.

Dat is bij den één deze, bij den ander die zonde; maar een ieder kent die zijne wel. Jezus noemde die zonde: »een ziele», waarover wel lief heenkeken, om op des splinterij in het oog van den broeder te tuken.

Welnu, over de zonde vooral worstelt ge nu reeds jaren lang met uw God. Al de bemoeiing van uw God is, om u van die zonde af te brengen, en toch krupt u niet er telkens weer heen. Gaat dit nu de zonde houdt, he te lang aan, dan voelt ge voor u leven wel, dat de genade u verlaat, dat uw gebied verhardend wordt, dat de toedienheid weg is, en dat de Heilige Geest ophield u innerlijk te vertroosten.

Dan schrijft ge »arouw komt over uwe ziele, en gij keert weder. En omdat Hij dan berouw niet, berouw het uw God over het kwade dat Hij tegen u gedacht had. Een genade keert weder, en het liefkleven met uw God bloeit weer als vanouds.

Maar ga nu eens in uw verleden terug, en vraag u eens af, wat dat arouw ook al bepaald ge u tot die éene zonde, die Jezus »een ziele» noemde, datzelfde zielestakeel in u is afgespeeld.

Dat ge in vrede en liefde voor uw God stondt, maar dat gis nu de zonde weer begon te lokken u in woelen en te trekken, en dat uw God u alomtegenwoordig waarschuwde; maar dat gij, aarzeld, schuifvoetend, eerst niet wilkend en niet dierend, ten leste toch toegaf, en weer viel tot... het leven buiten genade u te bang werd, het terug te terugkeerde, de tranen u weer in de oogen kwamen; en dat uw God in zijn ontferming u weer opving in zijn goepende armen, en het weer liefdegiening werd als voorheen.

En nu zegt u eigen beginnening u wel, dat het telkens zich herhalen van datzelfde zielestakeel, er allengs den glas aan ontroofde.

Eerst was de schrik overweldigend, de zielestakeel en het berouw verterde u, ge kroopt voor uw God op de knieën, om toch weer in genade aangenomen te worden, en de verrassing die genade deed u in heilige genieting juichen.

Maar gaandeweg nam dit af.

Niet nu zonde, maar wel nam af de ernst van het opschrikken uit uw zonde, die diepte en de gevoeligheid van berouw, het gevoel van Gods terugkeerende liefde.

Ge werdt er zoo aan gewoon.

Ten leste ging het u zelf hinderen, dat het u niet sterker aangreep, en ge hebt de ure wel gekend, dat ge aarzeld, om weer op de knieën te vallen, omdat ge u zelve afvroeg, of zoo telkens zondigen en altoos weer berouw hebben, niet een geestelijk comeliespielen voor uw God werd!

Dan maande Satan u, om zelf des berouwens moede te worden, onderwijl de Heilige Geest u tot berouw bleef prikkelen.

Ja, ten leste konden er oogenblikken komen, dat ge, voor de zonde staande, die welbezien zoo erg niet meer vondt. Immers straks kon weer het berouw komen, om de schade die zonde weg te nemen.

Ons hart is zoo arglistig, meer dan eenig ding. Wie zou het kennen?

En in zulke oogenblikken nu, dan spreekt uw God in uw harte: »Ik ben des berouwens moede!»

Als het heilige spel zoo worden. Als ge, zoo gerust zijt, genade en het diepste medeliden, dat het zijn werking niet meer bij u doet. Als ge door zulk een zonde, door zulk een berouw en zulk een vergeving heen kunt gaan, om soms in diezelfde week nogmaals bij het station dierzelfde zonde uit te stappen.

Ja, dan trekt eindelijk die genade zich terug. Dan krekt God met u. Dan heet het: Bid niet meer; want al stond Mozes en Samuel voor u op, ik wil niet meer hooren.

Dan is uw God des berouwens moede geworden, en weendt Hij zijn kastijding niet meer af, maar laat u uw spel met uw onwaarschijnlijk berouw spelen. Hij bluscht de lampe voor u uit en laat u aan uw eigen duisternis over.

Zoo kon, en zoo mocht het niet langer. Op zulk een wijze zou Goddelijk lankmoedigheid u een vrijbrief voor uw zonde worden, en het Goddelijk mededogen tot een dienen van de zonde worden misbruikt.

Vreemdelijke dagen doorleefde ge dan, en soms nog langer nachten. Sion van u weggegaan, en gij aan Babylons stroom heerziddend.

En toch, juist in die verlaten van uw God lag voor u de eenige weg tot uw behoudenis.

Was het zoo voortgegaan, het zout der genade zou zouteloos voor u geworden zijn. Het deed u geen nut meer. Door de zonde was uw ziel verveeld, en ge hadt geen gevoel voor het heilige meer.

Maar nu eindelijk ontwaakt ge. Nu komt de oude schrik voor u zonde terug. Door kroeting komt ge tot ontroering. Ge denkt aan geen spelen met het berouw meer, maar voelt uw hart breken in uw boezem. En als het eindelijk weer écht berouw, weer droefheid, verkwijnende droefheid naar uw God mag worden, dan komt door de gebroken wolken weer een lichtstraal van de mar der hope fonkelen, en de liefde uw Gods keert tot u weer.

Tot ons leedwezen is gebleken, dat in de *Voto de zeven-en-dertigste Zondagsafdeeling* noch in het derde noch in het vierde deel genoemd wordt.

Deel III eindigt met Zondagsafdeeling 36, en Deel IV opent met de 38e Zondagsafdeeling.

Toch is er niets overgeslagen.

De zaak is namelijk deze, dat de 36e en 37e Zondagsafdeeling beide over het *Derde gebod* handelen, en dat in de *Voto* deswege de inhoud van beide onder éénzelfde hoofd is toegelicht.

De toelichting op de 37e Zondagsafdeeling staat dan ook feitelijk op blz. 609—630 van deel III.

De font bestaat alleen hierin, dat in Deel III op blz. 630 ééne bladzijde moest zijn ingevoegd geworden, om voor de 37e Zondagsafdeeling naar Deel III p. 609 v.v. te verwijzen.

Deze bladzijde zal worden bijgedrukt, en aan de intekenaren toegezonden, om als blz. 631, na blz. 630, te worden ingelascht.

27 Juni 1888

der doel we

Onze hoe

zich eens ze

Jesus was »

Over die

Dat had i

En om zij

dedigen, sch

hoofdstrekk

formeed»

ling gezuive

De mede

van ééne, zee

Heel het

hen, die on

in de 16de

of geantiken

Het twee

weten is, »

telijke wa

de belijden

woord komt

weken het

ons her-
aaruit, dat
erkelijke
lijke zaak
lijke, met
ook met
te maken
het zich
hoe het
teuie niet
onzen cer-
te maken
erk anders
deswege
d en liefe
dan zou
iets waar-
a. dus hierop
gezien, dat
Kerk op
enscheliks
ft met de
Christus,
over ons
or ditmaal
verwijzing
heid.
niet min-
Kerk ge-
gemeen.
waaronder
ij de ware
id tusschen
er Kerk.
der Kerk.
icht.
nentsbedie-
der Over-
deze arti-
e zichtbare
antwoord:
de regere-
eiding tus-
die bij de
le ambten;
bediening;
thare Kerk
denis inge-
onze vade-
als recht-
ngende, en
er Kerk in
zeer zeker
Onze vade-
lad vergiet
an hemend,
ndt, evel
achtbare
de eere
terdeg e in
Universiteit
ijgt, uitge-
staan onder
staan zijn:
er, die ons
an betraht
tegen komt
tigheid van
hij zich op
lichting der
die oprich-
p zich zelf
de actie in
en wij allen
n weg ston-
t nog nie-
de hel-
erst vrucht
lerzoek en
n jaren ge-
ken, eenige
are, die van
ind genoeg
weest, dan
aak uit zijn
en hebben,
hijnsel, dat
doorwerkt,
e zwak zou
te van
ik, waar zij
ie tegen ons
ve bij aan-
een enkele
iet nu nog
ar het ons
oorden zelfs
te zijn oog
te gevallen,
rin die zin-
el had over-
eisch der
wegen heb-
zers mede-
el had moe-
met kennis
edegedeeld
en »Gere-
13, 20 en

27 juni 1880 voorkwamen, met een bijzon-
der doel werden geschreven.
Onze hoofdredactoren had namelijk, om
zich eens zeer krass uit te drukken, gezegd:
Jesus was Gereformeerd.
Over die uitdrukking viel men hem hard.
Dat had hij niet mogen zeggen.
En om zich nu tegen dat verwijt te ver-
dedigen, schreef hij deze drie artikelen, wier
hoofdstreking was aan te toonen, dat »Gere-
formeerd" beduidt de van vlek en dwal-
ling gezuiverde waarheid.
De medaille werd in deze artikelen dus
van ééné, zeer scherp aangeduide zijde bezien.
Heel het betoog was een protest tegen
hen, die onze richting voorstellen, als pas
in de 16de eeuw opgekomen, en nu reeds
of geantikeerd of te reprimanderen.
Het tweede wat de lezers hadden moeten
weten is, dat in deze artikelen van de geest-
elijke waarheid sprake was, gelijk ze in
de belijdenis van Christus' kerk aan het
woord komt, en waarvan we nog voor enkele
weken het toen gezegd, in een antwoord
aan de Koper letterlijk herhaalden, dat de be-
lijdenis, de kerk, het zuiver geestelijke nooit
door den naam van Calvinistisch gedeeld
wordt, maar steeds den naam van Gerefor-
meerd moet behouden en behield.
En het derde wat ook den lezers onmis-
baar ware geweest, is de wetenschap, dat
in deze zelfde artikelen reeds uitdrukkelijk
tusschen den onderscheidenen zin, waarin het
woord »Gereformeerd" moet genomen wor-
den, wordt onderscheiden.
Na dit opgemerkt te hebben, geven we
thans de citaten uit de *Heraut* waarop de
schrijver zich beroept.
Vooreerst:
»Calvinistisch, dat ja staat met Lutherisch op
één lijn. Maar »gereformeerd" volstrekt niet.
Want steeds zich weer te reformeren is de on-
afwijzbare roeping der kerk na elke ontwa-
king, en dus gereformeerd te zijn voor elke ware kerk
eisch en plicht.
»Er mag en moet dus volgehouden, dat »ge-
reformeerd" volstrekt niet een soort technische
term is, dien men met Lutherisch, Anglicanisch,
Grieksch, Rooms-katholisch of anderszins
zou hebben te stellen. Dit heeft er niets van.
Laat de kerk ophouden gezuiverd of gereformeerd
te zijn, en ge voel aanstonds inmers, dat ze haar
glans inboet, krank wordt en haar eigen wezen
verminkt".
Ten tweede:
»Gereformeerd" is een woord uit de Waalse
provincies tot ons overgekomen, waarvoor men
oorspronkelijk liet te lande het veel betere, veel
dieper gaande en veel schooner woord van »ge-
zuiverd" bezigde. En dit woord nu behoort
immers maar genoemd, om terstond te doen
gevoelen, dat »Gereformeerd" of »gezuiverd"
volstrekt niet gelijklopend is met »Calvinistisch"
of »Zwingliaansch", maar reeds als woord, als
term, als uitdrukking op een *historie*, op een
beginnel, en op een gestadig streven naar een
ideaal wijst.
»Zoo ligt er dus in dat zuiveren of reforme-
ren ook een *ideaal* aangeduid. Een ideaal dat
betreft een zij, die er aan de belijdenis der
kerk niets, niets wat dan ook, men kon gere-
formeerd of gezuiverd worden.
»En wie anders is nu dit ideaal, waarmee de
belijdenis der Gemeente van Christus, inder-
de *historie* gereformeerd was? Wie anders dan
Jesus zelf.
Ten derde:
»Ook toen echter hebben onze vaders vol-
standig gewijgerd, om gelijk de Duitschers de
kerk van Midden-Europa naar Luther noemden,
zoo hun kerk te noemen naar Calvin. Wel is
korthedshalve vaak van Calvinistische begi-
nselen gesproken, maar van éene Calvinistische Kerk
sprak men nooit. Aan menschen was en zou
men niet gebonden zijn." *Heraut*
En ten vierde:
»Technische term daarentegen werd het woord
»gereformeerd" doordien deze zuiverder ontwik-
keling der waarheid Gods schier onuitputtel-
ing vond bij de vrijere westere Europese
natiën. Nu komt de waarheid uit den aard der
zaak slechts tot alrijde ontlooiing van haar
goddelijk schoon, indien de volken uit verschil-
lende streken, en dus ook van verschillenden
aang, zich in de belijdenis van dat zuiverder
licht verheugen mogen. Grijpt daarentegen het
omgekeerde plaats, en blijft deze belijdenis tot
een kleine groep van natien, die ongeveer in
gelijke condities verkeeren, beperkt, dan zal wel
de belijdenis naar het meesvoer der zuiverder
waarheid zijn, maar niet al het schoon van
deze gezuiverde waarheid zal aan het licht
treden. Ze ontvangt dan slechts het één
stempel van die éene volkerengroep. En
dit heeft weer ten gevolge, dat de con-
sequenties van haar beginsel op huijselijk,
maatschappelijk, rechtskundig en staatkundig ter-
rein meestal een *national* karakter aannemen.
En zoo nu is er uit de gereformeerde begi-
nselen allengs een soort van eigen levensopvatting
en levensbeschouwing ontstaan, die men nu eens
Calvinistisch, dan weer Puriteinsch, maar toch
het meest »gereformeerd" noemt.
»Om alsdan te weten wat in dien zin »gere-
formeerd" heet, heb ik natuurlijk de verschillende
schrijvers te raadplegen, die als belijders
van deze beginselen bij deze volkerengroep optreden:
de levensgewoonte te raadplegen, die zich bij
deze naties vormde, en tusschen de normale en
abnormale uitingen van dit beginsel in het leven
leven der volken te onderscheiden.
»M. a. w. dan staat men voor een *historisch*
probleem. Dan is de gereformeerde naam van
zeer jonge dagtekening en nauwelijks drie eeuwen
oud. Terwijl het gereformeerde of uit gerefor-
meerde dan niets met mijner ziele zaligheid uit-
staande heeft en op zich zelf niets voor of tegen
het door God gevoelde en bedoelde beginsel.
Wat over het »Byzantijnsch" wordt aan-
gehaald, kan wegblijven. Dat de Senaat
»Byzantijnsch" zou zijn geworden, zal de
geachte schrijver zelf niet staande houden.
Maar al wat we hierboven afstukten
over het onderscheid tusschen den naam
»Gereformeerd" in geestelijken en in *tech-
nischen* zin beaamen we nog geheel en al,
en zelfs zoo het niet noodig zijn en de an-
gehaalde woorden andere woorden te ge-
bruiken, ook al spreekt het vanzelf, dat
deze geheele kwestie *vollediger* zou worden

uiteengezet, indien we dit geding principieel
hadden toe te lichten.
Het misverstand is bij den geachten schrij-
ver dan ook alleen daaruit gerezen, dat hij
de tegenstelling tusschen de *geestelijke* en *tech-
nische* betekenissen zoo verstand, als hand-
haafden we alleen de eerste, om de laatste
af te keuren.
Hij vatte het op, alsof de *technische* be-
tekenis van den naam Gereformeerd in
1880 in ons oog een onjuiste, schier zonde-
dige was.
Dit echter was volstrekt niet het geval,
en dat dit niet zoo was, bleek uit wat
we schreven duidelijk.
We schreven toch, gelijk men hier boven
zien kan, dat die *technische* betekenissen juist
daar aan de orde komt, waar sprake is van
»de Gereformeerde beginselen", als uitgang-
punt »van een eigen levens- en wereldbe-
schouwing", de Calvinistische, Puriteinsche of
Gereformeerde genoemd.
Er staat duidelijk: »En zoo nu (d. i. naar
technische betekenissen) is uit de Gereformeerde
beginselen allengs een soort van eigen
levensopvatting en levensbeschouwing ont-
staan, die men nu de Calvinistische noemt".
Alsook voor het onderzoek van die »Gere-
formeerde beginselen" waaruit de »Calvi-
nistische levensopvatting of wereldbeschou-
wing" wordt afgeleid, gaven we toen, in
1880, juist dezelfde weg aan, die thans in
de stelling van den Senaat breed ge-
teekend is.
Hoe de geachte schrijver hierover heen
kon lezen, terwijl hij het zelf afdrukte, is
ons dan ook een volslagen raadsel.
Er staat toch duidelijk juist datgene in wat
hij bestrijdt, en thans door Dr. Kuypers,
precies zoo als in 1880, verdedigd wordt.
Herlees het maar.
Haast is dit alleen zoo te verklaren, dat
de geachte schrijver dit citaat door een
ander liet afschrijven, en zelf zijn aandacht
alleen vestigde op het slot.
In dat slot toch wordt zeer zeker ernstig
geprotesteerd tegen een jegelijk die beweren
mocht, dat de Gereformeerde traditie in
plaats van de autoriteit der Schrift kon wor-
den geschoven.
Juist zooals we dit nog doen.
Jammer slechts dat de geachte schrijver
hierbij over *drie woorden* hecclus, die
hem op het rechte spoor hadden kunnen
brengen.
Wij schreven toch in 1880, juist zooals
we dit nog belijden, dat de Calvinistische
traditie OF ZICH ZELF niet voor of tegen het
door God bedoelde beslist.
Ze beslist wel, veel zelfs, maar niet OF
ZICH ZELF.
Voorwaar niet.
Beslissen kan ze alleen als ze *niet* »op
zich zelf" wordt genomen, maar in verband
met Gods Woord.
Hierover handelen intusschen de stellingen
van den Senaat nog niet.
Die kwestie komt toch eerst aan de orde,
als men zal zijn toezekomen aan de methode
van het wetenschappelijk bewijs.
Ook op dit punt is de onderstelde tegen-
sprak dat volmaakt *drabbelig*.
Er is niet alleen geen tegenspraak, maar
en wat we 15 jaren geleden schreven, en
wat we nu schrijven, komt zelfs op een wijze,
die ons zelven verrast, overeen.
Gereformeerde prediking.
TWEDE REEKS.
X.
Bij het *uitlegkundige* en *leerstellende* deel
komt dan ten slotte nog als derde hoofd-
element der Predikatie de *Toepassing*.
Wat hebt ge onder die *Toepassing* te
verstaan?
Zoo ongeveer, als in veel fabelbundels,
aan het slot van elke fabel, een kort stuk,
aanvangende met den versleten aanhef:
»Moraal van deze historie is" ?
Soms schijnt het zoo.
Er is dan een stuk historie geprekeerd, en
in die historie kwam een man of vrouw
voor, die zoo deed of zus handelde, de
éene maal goed, een ander maal minder
goed, een derde maal bedenklijk, en een
vierde maal slecht; en nu wordt, als de
predikatie op het eind loopt, tot de verga-
derde achtere gezegd, of dat ook zij moet
doen wat die bijbelsche man of vrouw deed,
of wel dat ze hetgeen die man of vrouw
deed, heeft te laten.
Dat nu is geen *toepassing*.
Woorden *weken*, maar voorbeelden *trek-
ken*, zegt een spreuk waar diepe zin in ligt.
En, geheel in strijd hiernede, zult gij nu
toch weer het »voorbeeld" in de schaduw
stellen, en met het wekken door *woorden*
beginnen.
Historie moet in de predikatie *herlezen*
worden. Als bloot verhaal staat die histo-
rie reeds op het Schriftblad. Dat bloote ver-
haal in de predikatie nogmaals over te ver-
tellen, leidt tot niets. Gemeenlijk toch is de
Oosterse taal en voorstelling van de Hei-
lige Schrift door haar eenvoud nog wel zoo
aangrijpend, als een door relas in Wester-
sche volzinnen.
De predikatie moet dus, als ze historie
tot onderwerp heeft, iets anders doen dan
dorstig oververhalen.
Ze moet wat ver in het verleden lag,
maar ons toehalen. Ze moet van wat be-
stoven was, het stof afvegen. Ze moet on-
bekende personen bekend en interessant
maken. Ze moet wat ons vreemd in plaats
of usantie is, en daardoor zweeft, in vasten
vorm voor ons zetten en ophelderen. Ze
moet ons op die wijze in dat stuk historie
doen inleven. En ten slotte heeft ze dan
eerst haar volledig doel bereikt, als ze
te wegbrengt, dat we in onze verbeelding
er bij waren, het als voor onze ogen zagen,
en het med doorleefden.
Denk maar aan wat de heilige apostel
Paulus aan de Galatische kerken schreef:
»Denwelken Jesus Christus voor de ogen

te zoren geschiedt is geweest, onder u
gekruist zijde." *Heraut*
Dat is het.
Golgotha moet niet maar verhaald, maar
zoo voor de oogen geschiedt, dat het is
of gij het ziet en aanschouwt, niet daar
ginder, daar verre, maar voor u, in uw
eigen omgeving.
Vooral de lijdenspredikatie moet tot die
hooge kunst weten op te klimmen, dat ge
mee doorlijdt, wat Jesus leed, en door dat
mee doorleven ontroerd wordt.
Een doel dat ge natuurlijk niet bereikt
door enkele groote woorden. Van »schil-
deren" spreekt Paulus, en schilderen is een
zeer fijne kunst. Want »schilderen" is hier
bedoeld niet met de verkwast uit den pot
der bombastieke menie, maar met het pen-
seel van het fijn geschakeerde palet.
Doch is dit geleerd, en is zoo de
historie door uw predikatie uit de dooden
opgewekt, spant dan vrij aan uw gemeente
van deze historie de moraal.
Niet omdat er geen moraal in zit, of dat
die moraal voor de gemeente niet hoog
noodig is; maar eenvoudig omdat ze die
moraal dan al heeft.
Zulk een stuk historie lag eerst dood.
Nu hebt gij het door uw predikatie opge-
wekt. Maar nu spreekt dit stuk historie dan
ook zelf. Sprekt de verbeelding, en door de
verbeelding, de conscientie toe.
Wat zult gij dan, nu die historie spreekt,
nog eens hetzelfde gaan spreken? Nu in een
dof, kort, vermanend woord, juist goed ge-
noeg om al den indruk der historie weg te
nemen u.
Zeker als een kladschilder een figuur heeft
getekend, waar hij een ijsbeer mede be-
doelde, maar waaruit niemand bij het zien
recht wijs kan worden, dan is het verre van
overbodig, om er onder te schrijven: »Dit
steit een ijsbeer voor." Maar als Potter zijn
ster gereed heeft, en hij een boer binnen-
roept, dan zegt hij niets, maar *toont* zijn
stuk, en de boer vraagt niet: Wat is dat?
maar ziet het beest voor zich. En als een
portier in het museum thans een rondrij-
kende zuivelboer toeriep: »Dat is een stier",
zou die »man van het land" dien buiten het
leven staanden portier dan niet hartelijk uit-
lachen?
Daarom nu geldt het ook in de predi-
katie: *Schilder en toon* de historie, maar
doe het zoo, dat ze zelve spreekt, en laat
het volk die historietale dan beluisteren,
zonder dat gij het daarbij met uw moraal
stoort.
Een roerende lijdensprediking, die des-
noeds enkel door schildering uitwerkt, dat
heel wat hoorders hun Heiland weer vlak
bij zich voelen, geroerd zijn door zijn lijden
en liefe, en de eerste dagen »Jesus en dien
gekruist" niet kwijt kunnen raken, is een
volkomen afgewerkte predikatie, waar niets
aan ontbrekt, ook al kwam er geen woord
van toepassing bij.
Dan moge een ongevraagd, dor beoor-
deelaar daarvan zeggen: »De dominee heeft
zijn toepassing vergeten", maar het volk
dat Jesus lieft, dat van toepassing,
is geraakt, getroffen en geroerd.
Reeds hieruit ziet men, hoe weinig hier
te verdienen is met een stijf en vast kader,
alsof het element der *toepassing* altoos
aan het slot als een apart stuk moest wor-
den aangebracht.
De predikatie staat veel te hoog en is
veel te veel *kanstaak*, om naar zoo dof
skelet te werk te gaan.
Ongetwijfeld »toepassing" moet er plaats
hebben, maar niet ieder dien ik spijzen moet,
behoef ik daarom het eten met den pap-
lepel in te geven. En dikwijls is het zelfs
veel beter, om uw spijz zoo te bereiden,
dat ze er vanzelf ingaat.
Dus is de spijze ook toegepast, maar
zonder dat gij ze opzettelijk over de lippen
schooft.
Dat dit laatste wel terdege noodig kan
zijn, wordt hiernede niet ontkend.
De strekking van ons schrijven is volstrekt
niet, om alle *opzettelijke, rechtstreekse,
ingevende* toepassing te veroordeelen of af
te wijzen. Dit zal wel anders blijken.
Wat we thans allereerst bestrijden is uit-
wendig de dwaze voorstelling, alsof de toepassing
er niet in zou zitten, omdat gij ze er niet apart
bij aanbracht, en ook alsof er niets genoten
kon worden, omdat gij het nemen en toe-
passen van de spijz aan uwe hoorders over-
laadt.
Soms zal hetgeen ze moeten »inmenen",
een wrange en bittere medicijn weten, en dan
blijft ze allicht ongebruikt staan, zoo gij ze
niet ingeet. Soms ook is de ziel nog zoo
kinderachtig onhandig, dat ze zich zelve nog
niet voeden kan, en dan is het noodig dat
ge deze kleine met de melk uit de hand
voedt. Soms ook is hetgeen voorgezet wordt,
zoo vreemd, dat niet ieder weet, hoe hij het
tot zich moet nemen. En zoo zijn er tal
van gevallen, waarin afzonderlijke en opzet-
telijke toepassing aangebracht moet worden.
Waar we tegen opkomen is maar, dat
men hiervan een algemeen vasten stelsel
maakt, en waant dat een predikatie niets
waars is, als de boer in het gerecht ver-
smoelt en is er niet afzonderlijk bij wordt
opgediend.
Dit toch is een stelregel, die niet slechts
overbodig is, maar schandig.
Of leert de uitkomst niet, dat bij zulk
een manier van prediken, de éne helft van
het gehoor denkt: »Zoolang Dominie aan
die uitlegging en het leerstellende bezig is,
luister ik maar niet. Daar versta ik toch
niets van. Ik wacht maar op de *toepassing*." *Heraut*
En dat de andere helft, die meer verstan-
delijk dan gevoelig van aanleg is, juist bij
die *uitlegging* de ooren spijst, om te hooren
wat Dominie daar wel van maken zal, maar,
als de toepassing begint, half indommet,
denkende: »Dat is nu goed voor die anderen,
maar zoo minder voor mij".
Ook wordt de prediker zelf er het slach-
toffer van.
Maet er althans op zulk een toepassing aan-
gestuurd, dan wordt hij allicht verleid om

daarin zijn hoofdkracht te zoeken. Daar
moet dan tijd voor weten. En zoo komt
hij er licht toe, de eerste stukken der pre-
dikatie meer plichtshalve al korter te be-
handelen, meer als aanloop, inleiding en bij-
zaak, om nu eerst in de toepassing terdege
van leer te trekken.
Of ook, weet hij niet de toepassing nog
zoo geen weg, en is hij meer thuis in de
uitlegkunde en in het leerstellende, dan zal
de toepassing door dat achteraan komen,
in eenige vaste loopers bestaan, en jam-
merlijk genoeg alle effect breken, dat met
de predikatie bereikt was.
Een tweerlei kwaad dat nog verergerd
wordt, toen men dezen valschen stelregel nog
verscherpen ging door de bijvoeging, dat
in elke predikatie bij de toepassing de
onderscheidene geestelijke standen moesten
toegesproken worden. Veelal wilde men
dan zelfs drie standen zien voorkomen: de
heerlooovigen, de halfgehoovigen en de
ongeloovigen; en elke dezer drie hoofdsor-
ten moest dan weer ondergedeld in onder-
rubrieken.
Gevolg hiervan nu was, en moest zijn,
dat de toepassing los van den tekst raakte.
Stel t.v. er was over het achtste gebod ge-
predikt, dan moest dat natuurlijk toegepast op
den onerlijken trek in aller hart en dus op min
eerlijken, op schijnbaar eerlijken, op openbaar
onerlijken, op geldgierigen, op onmededeel-
zamen, op vrekken, op verspillers van het
aardsche goed en zooveel meer. Doch met
den vasten looper van de drie soorten men-
schen ging dit niet. Die drie soorten waren
ingedeeld naar »de eeuwige zaligheid", en dus
moest ook een aldus ingedeelde toepassing
altoos op dat éene zelfde punt neerkomen.
Van toepassing in eigenlijken zin is derhalve,
zoodra de tekst niet rechtstreeks over »de
ewige zaligheid" handelt, in dat geval geen
sprake. Uw predikatie handelde over het
rentmeesterschap over het aardsche goed,
maar uw toepassing handelde over het *ewige*
goed, d. i. over heel iets anders.
Feitelijk komt dit er dus op neer, dat
men vaak twee preekjes krijgt.
Eerst de preek over den tekst en het
onderwerp dat daarin schuilt; en, als die uit
is, een tweede preekje bij manier van toepas-
sing handele over één vast thema, t. w.
over *ewige zaligheid* of *ewig verdor*.
Dat tweede toepasselijke preekje komt
zoodoende in tien van de twaalf gevallen
altoos weer op hetzelfde neer.
Juist door dat altoos herhalen van het
zelfde krijgt ge zoodoende de klok die aldoor
tikt en ten slotte door niemand meer ge-
hoord wordt.
En dan heet het ja dat er *toepassing*
was, maar er werd *niets* toegepast, eenvou-
dig wij niemand iets toepaste op zich zelve.
Geheel de opvatting van de *toepassing*
moet daarom naar beginsel besproken
worden.
Een »toepasselijk woordje spreken", en
»Gods Woord toepassen" zijn twee.

Prentenbijbel.

Bij den uitgever Van der Lee, te Voor-
burg, verschenen een herdruk van denouden
Prentenbijbel, die in 1920, uit het Duitsch
vertaald, hier te lande het licht zag.
Ouden van dagen herinneren zich dat
boekje uit hun jeugd nog wel. Althans
in het begin dezer eeuw was het nog in
gebruik.
Het is een boekje met *prenten*, die tusschen
de Bijbelteksten instaan, om bekende wo-
orden te vervangen. Zoo b. v. bij Num. 24: 17,
leest ge: Er zal (dan een prentje dat een
ster voorstelt) opgaan uit Jacob, en er zal (dan
een prentje dat een *schepter* beduidt) uit
Israel opkomen.
Op die manier nu zijn 144 Bijbelteksten
behandeld, waarvan de bedoeling is, dat men
kleine kinderen op die wijze bezig zal hou-
den, hun vindingrijkheid en geheugen zal
oefenen, en ze met een zeker aantal Bijbel-
teksten bekend maken.
Dit nu kan zijn nut hebben, en het is
een uitgemakke zaak, dat liet de kinderen
boeit.
De zeven laatste uit de apocriefe boeken
hadden we liever weggelaten gezien, en
misschien had het boekje gewonnen, als
enkele min betekenisvolle teksten weg waren
gebleven, en vervangen door andere, die we
noode missen.
Toch verstaan we het, dat de uitgever
het boekje liever *overvloedig* uitgaaf.
En dan heeft hij zeker ere van zijn werk.
Het boekje is goed uitgevoerd, en ziet
er keurig uit.

Uit de Pers.

In de *Freische Kerkbode* wordt een licht in-
sluipende dwaling bestreden over de betekenis
van het woord »een dubbel getal" in Art. 22
der Dordtsche Kerkenordening.
We lezen daar:
De uitdrukking »een dubbel getal" wordt nog
soms niet goed begrepen; ten minste bij de ver-
kiezing van onderlingeren wordt soms zoo gehandeld,
dat men niet goed acht op te begrepen. Aan
opzet denken we niet; onopzettelijk zeker, gaamen
soms nog zoo te werk, dat men, bedoelende art. 22
laatste gedeelte letterlijk toe te passen, toch anders
doet, omdat men *verkeerd* stelt in plaats van het
dubbele getal. Als er b. v. 3 onderlingeren verkozen
moeten worden, stelt men drie verkeerd aan de
gemeente, want: A tegenover B staande, zoodat aan
van die beiden moet worden gekozen, C tegenover
D staande, zoodat niet van die twee moet worden
aangewezen, en, nog eens, E tegenover F plaat-
sende, zoodat niet of E of F moet kiezen.
Het is dus: A en B;
C en D;
E en F;
en nu moet van elk der beiden, die op de twee-
tallen voorkomen één worden gestemd.
Dat is echter geen letterlijke toepassing van de
K. O. Dan moet men als er drie moeten worden
gekozen, niet driemaal twee aan de gemeente voor-
stellen, maar het »dubbele getal" van drie, onder ze-
ven aan twee tegenover elkaander te plaatsen; en de
gemeente waar dan de helft, het halve deel van

dat »dubbele getal" aan. Dan wordt het dus A,
B, C, D, E en F worden voorgesteld; en nu be-
hoeven de broeders lidmaten niet of A of B, ook
niet of C of D, en evenmin of E of F aan te wij-
zen, maar mogen b. v. wel de drie eersten nemen,
of den eerste en den laatste stemmen met C er
bij of met D er bij; precies zoals zij willen, kun-
nen ze maar drie van de zes, m. a. w. het halve
deel van het dubbele getal aanwijzen.
Wat met het laatste helft van art. 22 wordt be-
doeld, zal nu, hopen wij, wel duidelijk zijn. »Een
dubbel getal" stellen, waarvan »het halve deel"
door de gemeente verkoren moet worden, is iets
anders dan het stellen van »tweetalen". Allen-
nan, als maar één onderling moet benoemd te
worden, is het dubbel getal gelijk aan een tweetal.
Doch dan kan het niet anders.
Wijzen we er ten slotte nog op, dat het stellen
van »een dubbel getal" beter is dan het maken
van »tweetalen".
Vooreerst past men de Kerkenorde, waarbij men
leeft, dan precies toe; en daardoor kan men dan
voorkomen, dat er capite op de wijze van verkie-
zing worde gemaakt. Reeds daarom is het in den
regel steeds beter, wij veiliger, zoo juist moge-
lijk aan de Kerkenorde te houden; en daarom ook
bij het soms niet gemakkelijke werk der verkie-
zingen.
Voorts kan de kerkenraad door »een dubbel ge-
tal" voor te stellen in plaats van »tweetalen"
ook zich zelf en de lidmaten voor mogelijke
achterdocht of nijd om deze aangelegenheid vrij-
waren. Als men A tegenover B plaatst en, zoo
kunnen gezegd worden; »ziet, dien wilden ze heb-
ben van de twee, en daarom hebben ze dien er
maar tegenover geplaatst; nu dien laatste, dien B,
kunnen wij moeijelijk stemmen, zoodat het wel A
worden moet. De Kerkenraad krijgt dus zijn zin".
Of er zou van achteren kunnen gezegd worden:
»Hij heeft het tegen A moeten verkiezen; »Of
A kon het tegen B niet houden"; en, — er kon
op die manier soms iets grandoord worden in het ge-
meed wat niet voortkwam uit den Geest, die in
ons woont en geen lust heeft tot nijdigheid. Wij
zeggen niet, dat er steeds zoo gereedeneerd zal wor-
den; ook hebben we geen bepaalde gevallen op
het oog, want wij weten ze niet; doch de moge-
lijkheid van achterdocht of nijd, door dat plaatsen
van A tegenover B en, zoodat men bepaald dien
niet en *dien* zal hebben moet, wordt daardoor groter
dan wanneer men het »dubbel getal" neemt.
Daarom is het dus ook beter zich zoo precies mo-
gelijk aan de Kerkenorde te houden. Er ligt wij-
nand in dat.
En eindelijk geeft de Kerkenraad, door »het dub-
bel getal" voor te stellen, in plaats van »tweetalen"
dan de gemeente ook nog eenige meerdere vrij-
heid bij de samenwerking met de kerkenraden in
de verschillende diensten, tot welken van Sint.
Men hoorde zich dus aan het »dubbel getal", om
het halve deel bij de gemeente verkoren worden, bij-
aldien men verkiezing van onderlingeren — en van
diakenen geldt; hetzelfde, volgens art. 24 der K. O.
— naar de laatste helft van art. 22 wil doen houden.
Dit is juist zoo en volledig toegelicht, dat we
er niets aan hebben toe te voegen dan een woord
van dank.
In de *Geref. Kerkbode* van Rotterdam lezen
we over den strijd met de heeren Van Lingen
e. a. dit:
Gelijk elke strijd onverwikkeld is, zoo mag in
het bijzonder de strijd der Chr. Geref. dien naam
dragen.
Die broeders zijn ons redenen, die naar onze over-
tuiging voor den Heere niet bestaan kunnen, van
ons weggegaan, of zoodat zij het liever noemen, zijn
wij van hen weggegaan.
Sinds die tijd hebben zij het spreke bijn va-
zelf, al hun best gedaan, om hun positie te ver-
dedigen.
Zij hebben daartoe althansde zaken besproken,
die met de hoofdzaken niet van doen hadden.
Ditwerf is er een zeer schel en onaangenaam
geval door de »Vrijheid" verspreid. Maar de gron-
delijke heugenis bleven nog altoos achterwege.
Men moet nam. om erop aand als van die broe-
den te rechtvaardigen kunnen antwoorden, dat de
Verenigde Geref. Kerken niet verlaten de be-
hoefden van de ware Kerk van Christus naar hild
des geloofs te verlaten.
Men heeft dat wel geprekeerd, maar de preek
misliet genoemd worden.
Wie toch gaat zeggen: de Kerken gelooven iets
anders aangaande sommige waarheden dan in de
Belijdenis staat, terwijl nog nooit een vergadering
eeng afwijking gevoelen liet hooren, gevoelt dat hij
niet bevestigd.
Onzes indens zal het dan ook hoe langer zoo
meer duidelijk worden, dat die broeders niet uit
een vast beginsel leven en arbeiden en daarom
bestaat er gevaar, dat het seculierisme groote afwij-
kingen onder hen zal gaan aannemen.
En, ongetwijfeld, zal terugkeer tot de Geref. Ker-
ken hoe langer zoo moeilijker worden, naarmate
men langer wacht.
Bij dezen tijd kunnen nu nog de aanvallen van
afnemende predikanten, die er een eigen kon-
inkrijk op na houden, en die niet tevreden met
dat koninkrijk, ook nog onderdanen hier en elders
gaan bijeenroepen.
Ook onto stad heeft tegenwoordig de twi-
felachtige eer om stilla mannen binnen hare poorten
te krijgen. Zonder eenig verkeerband, zonder eenig
toezicht, treft men doorgaans bij hen hooggevoel-
heid en heerschaft aan.
Hun gewone manier van spreken is, dat ze tel-
kens laten uitkomen, dat zij alleen goed preken.
Zij breken lichtelijk de staf over vele waardige
diensten des Woords en veroordeelen, wat niet
naar hun zin is.
En nu is het overbekend, dat er lieken gevonden
worden, die niets liever hooren en ook niets liever
doen dan veroordeelen.
Zulke lieken vinden die prediking zeer aantrek-
kelijk.
Nauwelijks is men onder het gehoor weg, of men
weet haastig te vertellen, dat de Geref. Kerk niet
deugt. De Kerkenraad is niet goed. Die menschen
tasten als blinden naar den wand, en de leeraars
zijn niet goed, want het zijn blinde leidraden der
blinden.
Dat is dan de vrucht der prediking.
Niemand is er eigenlijk goed dan ... nu, leest
val dat zelf maar in.
Ik hoop, dat de Heere ons beware voor zulk een
eigenwilligen godsdienst.
Als er echter in zulk een richting gewerkt wordt,
zullen wij ons niet ontnien om er telkens tegen te
waarschuwen.
En eindelijk, (want ieder hand is tegen ons) wor-
den wij bestreden door allerhande seeten.
In het bijzonder, wij wezen er onlangs nog op,
werken Amerikaanse Zendingen in onze stad.
De voorstanders van den 7-daagsehen Sabbat
arbeiden door tractaten en boekjes.
Zij laten met hunne geschriften de stad door col-
porteren.
En zij treden alsoo dinst mogelijk op.
Als ge niet gloekt in lumen (verstellingen), dan
gloekt ge in duist. Het is nu, God.
Dat is de telkens wederkerende uitdrukking.
Iedereen, die nog niet van plan is hen te volgen,
weet dus nu, wat hij doet.
Altid volgens deze lieden.
Wij zouden hier een Woord der H. Schrift willen
gebruiken, n. m. 1 Joh. 4: 1: Geliefden! geloof niet
een iegelijken geest; maar beproef de geesten, of
zij uit God zijn, want vele valsche profeten zijn uit-
gegaan in de wereld.
Het is voor ons een spoorslag; om meet en ernst-
iger de waarheid, die naar de godzaligheid is, te
onderzoeken, opdat wij de tegenwoordigen den mond
kunnen stoppen.
En laten de ouders zien, dat hunne kinderen
getrouw de catechistien boekje, opdat ze niet
mogevoerd worden met allerlei wind van leer, maar
de waarheid mogen betrachten in liefe.
Elks vrijheid moet geerheijld, en zoo ook